

תורת אביגדור

הגאון ר' אביגדור מילר זצ"ל

פרשת צו תשפ"ד

קרבן האישיות הכוזבת

תוכן

א' - קרבן ה'אגו' / א

ב' - קרבן לה' / ג

ג' - וידוי על הקרבן / ה

ומלבד זאת, אלו שנותנים ליצר הרע לשלוט עליהם יותר, הופכים ליותר ויותר משועבדים אליו, והמלחמה הופכת לקשה יותר. אבל כולם - כל עוד הם חיים עלי אדמות - עוברים את הניסיון הזה.

ולכן, אין באפשרותו של איש לשחוט את יצרו הרע כל עוד הוא חי. זה פשוט לא יתכן. זו הסיבה שרבי יהושע בן לוי לא אמר "כל ההורג את יצרו הרע". אילו הנושא כאן היה להיפטר לגמרי מהיצר הרע, היה עליו להתבטא בלשון 'הריגה' ולא 'זביחה' המורה על הקרבת קרבן.

עלינו לשוב ולהבין אפוא מהו היצר הזה, מהי הנטייה הרעה הזו, שאותה אפשר להקריב כקרבן? מהי ההקרבה הזו שנחשבת לקרבן החשוב ביותר?

ראש כל חטאת

החובות הלבבות כותב ש'הגאווה - ראש כל חטאת' - כלומר הגאווה והרגשת החשיבות העצמית היא זו שגורמת לכל החטאים. שורשו האמיתי של היצר הרע הוא התשוקה לעשות את מה ש'אני' רוצה. לא התשוקה להנות או להרוויח ממון, לא התאוה לחטוא, לאכול דברים אסורים או להסתכל במקומות אסורים. ישנם אופנים רבים שבהם האדם מוציא לפועל את רצונותיו, אבל 'יצר הרע' פירושו ש'אני' רוצה לעשות את הרצון שלי.

זהו סודו של היצר הרע - במין האנושי קיים דחף שאנחנו נקרא לו 'אגו'. 'אגו' בלטינית פירושו 'אני', כלומר, זהו הדחף שה'אני' שבאדם יבוא לידי ביטוי. זהו הדחף הגדול של האדם - להדגיש את האנכי שלו כמה שיותר.

מי שיש לו קצת ניסיון עם בני אדם, יודע שפעמים רבות, זוהי תשוקתו האמיתית של האדם - שה'אנכי' שלו יבוא לידי ביטוי. זה מה שהוא רוצה יותר מכל - לקבל הכרה.

א' - קרבן ה'אגו'

קרבנות בזמן הזה

חלק גדול מתחילתו של ספר ויקרא עוסק בנושא הקרבנות. מכיון שעוד לא זכינו לקיים את מצוה זו, הרי שהנושא הזה נדמה לנו כמשהו רחוק שלא כל כך שייך אלינו. אבל אני עומד להראות לכם שיש לנו קרבנות - ומבחינה מסוימת, ההזדמנות להקריב קרבן קיימת אצלנו עוד יותר מכפי שהיתה קיימת כשהיה לנו את בית המקדש.

הגמרא במסכת סנהדרין (מג, ב) אומרת כך: "אמר רבי יהושע בן לוי, כל הזובח את יצרו ומתוודה עליו, מעלה עליו הכתוב כאילו כיבדו להקב"ה בשני עולמים, העולם הזה והעולם הבא, דכתיב (תהילים נ, כג) 'זובח תודה יכבדני'". במילה "יכבדני", האות נ' כתובה פעמיים, וזה מרמז שמי ששוחט את יצרו, נחשב הדבר כאילו נתן כבוד גדול לבורא יתברך בשני העולמות.

אכן, עלינו להבין למה מתייחסים חז"ל באומרים "יצרו", כי 'יצר' פירושו נטיה, ובאדם קיימים כל מיני יצרים ונטיות. וגם אם נפרש שהכוונה ליצר הרע - הנטיות רעות, עדיין מוטל עלינו להבין באיזה יצר הרע מדובר, שהרי ישנם סוגים רבים של נטיות שליליות.

ואמנם, לא מדובר פה על להרוג את היצר הרע של 'דברים אסורים', כי זהו דבר בלתי אפשרי. אין מושג כזה! גם הצדיק הגדול ביותר מוכרח להתמודד עם יצרו הרע, כל עוד הוא נמצא בצד הזה של הקבר.

עד מאה ועשרים

פעמים רבות באים אלי אנשים צעירים שמתמודדים עם היצר הרע, והם שואלים אותי כמה זמן ימשך המאבק הזה, ואני מרגיע אותם שהוא יימשך רק מאה ועשרים שנה... מה עוד אני יכול לומר להם? זו האמת הפשוטה. עלינו לקבל את העובדה הזו, שהמאבק הזה הוא חלק בלתי נפרד מהחיים. הוא לא הולך לשום מקום. כמובן, אסור להיכנע ליצר; אסור לנו להיכשל במאבק הזה.

על שלו, אתה לוקח את ההרגשה הזו, את הרגש הגולמי הזה, ומקריב אותו כקרבן לה'.

מה עושים? חושבים כך: "אני יודע שה'אגו' שלי דוחף אותי, אבל הפעם לא אהיה טיפש. הפעם אני מקריב את ה'אני' שלי, ובמקום להגיב, אתעלם מההערה הפוגעת. הפעם לא אעמוד על שלי". זהו הקרבן שעליו מדבר רבי יהושע בן לוי.

אכן, אנשים רבים יחווירו רק לשמע רעיון שכזה. "מה זאת אומרת? שאני אתן לאנשים לדרוך עלי? שאני לא אעמוד על שלי?!" זהירות! מי שמדבר כעת היא האישיות הכוזבת! הוא מצייר ציור של אדם עוצמתי ושתלטני, כזה שחייב לנצח. זה המושג אצלו של 'אישיות', אך זוהי אישיות כוזבת; ה'אגו', ה'אני' הכוזב, הוא זה שמנסה לעמוד על שלו.

מהי התוצאה המיידית של מי שמקריב את האישיות הכוזבת שלו? שהאישיות האמיתית שלו מתחזקת. היא מתרוממת כל כך, שהיא משיגה מידה שתישאר עמה לנצח נצחים, כי זוהי האישיות האמיתית והעצמית של האדם.

קרבן היצר

מכיון שהיצר הרע, האישיות הכוזבת של האדם, מנסה תמיד לקדם את עצמו - הוא דוחף את עצמו שוב ושוב, ללא הרף, אל קדמת הרגשות והמחשבות שלך - הרי שהוא הופך לאחת ההזדמנויות הגדולות ביותר בחיי האדם. זוהי ההזדמנות שבה פתחנו את שיחתנו היום, להיות אדם שמקריב כל הזמן קרבנות לה' - אפילו יותר מכפי שניתן היה להקריב קרבנות אמיתיים בבית המקדש. וזה מביא אותנו למאמר הבא בגמרא הנ"ל:

"ואמר רבי יהושע בן לוי, בא וראה כמה גדולים נמוכי הרוח לפני הקב"ה, שבשעה שבית המקדש קיים, אדם מקריב עולה - שכר עולה בידו" - עולה היא סוג הקרבן המובחר ביותר, שכן הוא עולה כליל לה'. שום חלק מהקרבן אינו נאכל על ידי הבעלים ואף לא על ידי הכהנים; זהו סוג הקרבן הכי לא אנוכי שקיים. והגמרא ממשיכה: "מנחה - שכר מנחה בידו".

יהודי שמקריב קרבן בבית המקדש, מקבל שכר כפי הקרבן שהקריב. עבור העולה מקבלים שכר מסוים, ועבור המנחה שכר מסוים. אבל מה שלא יהיה, האדם זוכה אך ורק לשכר של אותו קרבן מסוים שהקריב, ולא יותר מכך.

קרבן של הכנעה

"אבל מי שדעתו שפלה, מעלה עליו הכתוב כאילו הקריב כל הקרבנות כולן" - מי שמקריב את היצר שלו, את ה'אגו', נחשב לו הדבר כאילו הקריב את כל הקרבנות כולם.

הגמרא מביאה פסוק: "שנאמר זבחי אלקים רוח נשברה (תהילים נא, יט)". אדם ששובר את רוחו, ששוחט את התדמית הכוזבת שלו בעיני עצמו, נחשב כמי שהביא קרבנות רבים. "זבחי אלקים" - לשון רבים, ומכיון שלא כתוב כמה זבחים, רבי יהושע בן לוי אומר שנחשב הדבר

טבעם של מבקשי עצה

ניקח לדוגמא יהודי שמתעסק עם לקוחות שמתלוננים על ענין כזה ואחר, או רב קהילה שמתעסק עם יהודים רבים ועם תלונותיהם. מה שהאנשים האלה רוצים יותר מכל דבר אחר הוא, שתכיר בלגיטימיות שלהם כמי שזכאי להתלונן. האם תעשה משהו בענין או לא - בדרך כלל זה לא כל כך הנושא. אנשים שבאים כדי לתנות את צערם, על פי רוב רק מעוניינים שיכירו בבעיות שלהם כבעיות.

גם אם תעניק להם עצה, לעתים קרובות הם יתעלמו ממנה. מספיקה להם העובדה שהם ביטאו את האישיות שלהם. למרות שהם סיפרו לך שהם באו כדי לבקש את עצתך, אם תראה להם שאתה מכיר באישיות שלהם, זה מה שחשוב באמת. מה שתעשה כתוצאה מכך הוא נושא משני, כי האיש הזה בעיקר מעוניין לבטא את אישיותו, יותר ממה שהוא מעוניין לקבל עצות.

אפילו בתינוק קטן, שכלל אינו מודע לרצונות שלו, קיים 'אגו' - התשוקה לקבל הכרה. הוא עומד או אפילו רק שוכב בלול, וכבר יש לו אישיות. הוא רוצה תשומת לב, כי ה'אני' כבר דוחף אותו. 'אנכי! אני כאן!'

ככל שהוא גדל ומסוגל לדעת ולהבין יותר ויותר, הוא מצמיד את ה'אגו' שלו למטרות מסוימות. הוא רוצה לקבל הכרה עבור שנינותו או חכמתו. הוא רוצה להרוויח כסף. הוא רוצה הנאות. אבל מה שזה לא יהיה, ה'אגו' של האדם מוצא מטרות שונות ומגוונות, ככל שהוא הולך וגדל. אך כבר ברגע שהוא נולד, ה'אגו' קיים שם, אלא שהוא אינו יודע כיצד להשתמש בו. ה'אגו' אינו מכוון כלפי מטרה מסוימת, אבל הוא שם; האישיות שלו - זהו היצר הרע.

האישיות הבדיונית

אך אנא מכם, אל תבינו לא נכון את המילה הזו - 'אגו', ותתרגמו אותה כפי שעושים כולם. אנחנו מדברים כעת על מה שאנשים מכנים 'אישיות', אבל עלינו לעשות הבחנה חשובה בין האישיות האמיתית של האדם לבין האישיות הבדיונית, שאותה אנו מכנים 'אגו'.

יש באדם אישיות עצמית, אישיות אמיתית, שאותה לא תקריב ויהי מה. האישיות שלך, מי שאתה - על זה הקב"ה אינו חפץ שתוותר. אותה אתה לעולם לא תקריב. אלא שישנה אישיות נוספת, אישיות מלאכותית, שאותה היצר הרע מטפח ומעודד, וזהו ה'אגו' - ה'אנכי'.

אתן לכם דוגמא, רק כדי שנבין במה מדובר. נניח שבעל אומר לאשתו משהו מרגיז, או להפך, היא אמרה לו משהו מרגיז. מה קורה? היצר הרע, האישיות הכוזבת, קמה וטוענת: "אני חייב לעמוד על שלי. אני מוכרח להתעקש. מה אני, חלשלוש?" זו התגובה המיידית, התגובה הגולמית שגוברת במחשבתו של האדם. היצר הרע - האישיות הכוזבת - הוא זה שמדבר כעת.

אדם כי יקריב

וכאן מגיע רבי יהושע בן לוי ומלמד אותנו, שגדולתו של האדם נמדדת בכך שהוא או היא לוקחים את ה'אגו', ומקריבים אותו כקרבן לה'. במקום לאפשר ל'אגו' לעמוד

התפקיד של ה'אגו', לטפח את הדמות הזו בעיני האדם עצמו, ולדאוג שדמות זו תרקוד מול עיניו, ושהאדם יחוש שדמות זו היא האדם עצמו. על ה'משה' הזה הוא ויתר; בכל הזדמנות שהיתה לו - בבית, ברחוב, בכל מקום - הוא שחט את היצר הרע הזה, את האישיות הדמיונית, ונשאר משה - הגדול מכל אדם, אך גדול כזה אשר גדלותו אינה מקנה לו כל זכות דרישה או אפילו תחושת עליונות. אכן, העניו מכל אדם.

אל נא תחשבו שזה היה קל. משה רבינו גם כן היה בן אדם, וגם לו היה 'אגו'. כיצד הוא הצליח להתגבר עליו? כאן אנחנו מגיעים ללב ליבו של הנושא שלנו. משה הצליח כי הוא ידע מה הוא מנסה להשיג! הוא ידע כי בכל פעם שהוא מקריב את ה'אגו' שלו, הוא מקריב בזה קרבן לה'.

אמונה חושית

מהו הסוד? הסוד הוא, שמשה רבינו, יותר מכל אדם אחר, חש תמיד איך הוא עומד לפני ה', וכמו שהעיד עליו הכתוב: "וּתְמַנֶּת ה' יְבִיט" (במדבר יב, ח). משה רבינו ראה את הקב"ה, בשיעור הגדול ביותר האפשרי עבור בן אנוש, והגיע לפסגת ההכרה האנושית בה'.

משה רבינו בוודאי היה מודע לעובדה שהוא האדם הגדול ביותר. כל מי שיכחיש דבר זה, נחשב לכופר, כולל משה בעצמו. לא ניתן היה להכחיש את העובדה הזו. עם זאת, אצל משה, לא הצליח אותו דחף עוצמתי להתגאות ולהרגיש תחושת עליונות, שכן היתה לו את ההכרה הברורה ביותר בהשי"ת, יותר מכל אדם אחר. הכרה של יראת ה' אמיתית. אתה יודע שה' מסתכל עליך. הוא נמצא ממש שם על ירך ומתבונן אל תוככי מחשבותיך ותחושותיך! במצב כזה, האישיות הכוזבת אינה מצליחה אף פעם להידחף קדימה, ונשארת רק אישיותו האמיתית שחיה בתוכו. כשהקב"ה מסתכל - השקר מתנדף ונעלם! הכל שקר וכזב. כי איזה מעמד וגדולה יכול לדרוש לעצמו האדם הקטן, שהיום כאן ובעוד זמן קצר ישוב לעפרו, בעומדו לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה? לכן, משה רבינו היה העניו מכל אדם, בכל עת ובכל שעה.

ורבי יהושע בן לוי מלמד אותנו עד כמה גדולה היא העבודה להגיע למידה זו, ועד כמה האדם שנוהג בה, מכבד את הקב"ה. כי מהו הרגש שמעניק לאדם את היכולת להתגבר על האישיות הכוזבת שלו? רק ההכרה הברורה בה'. רק האמונה המוחשית. רק ה"ראשית חֶכְמָה יְרָאת ה'". זהו הכבוד הגדול ביותר לה' - להאמין בו באמונה ברורה ומוחשית.

מצבת זכרון עולמים

ההכרה הברורה בה' שהיתה למשה רבינו, היא זו שאפשרה לו לזבוח את יצרו הרע. הוא השלים את עצמו בשלמות כה גדולה, עד שהוא נשאר כקרבן. הוא היה כמו קרבן קבוע. בחייו הוא הקריב את עצמו לה' בכל עת ורגע, כי היתה לו הכרה מוחשית ובלתי פוסקת בה'. ולכן שלמות הנפש שלו תמשיך תמיד להיות הביטוי של אדם שלא הטעה את עצמו בחיי חיותו בעולם הזה. הוא הצליח לראות את האמת והוא כיבד את ה', ולכן הקב"ה מקיים

כאילו הקריב את כולם! שפלות הדעת שלו, ההכנעה והענווה, מקנים לו את זכות הקרבתם של כל הקרבנות בבת אחת. הרי זה כאילו הקריב עולה ומנחה ושלמים וחסאת, וכן כל שאר הקרבנות שעליהם אנו לומדים בספר ויקרא.

זהו דבר שצריך לתפוס את תשומת ליבנו, כי זוהי הזדמנות שאין לה אח ורע! להקריב קרבן אחד - הוא הישג גדול של נחת רוח בעיני ה'! אבל להקריב קרבנות רבים? להקריב את כולם? מדובר בקרבת ה' במדרגה שאין דומה לה! והכל תלוי במידת הענווה שנרכשת כתוצאה מריסוק ה'אגו' הכוזב, שממלא תמיד את רגשות האדם.

ב' - קרבן לה'

סמל הענווה

כולנו יודעים שאדוננו הגדול משה היה "עֲנִיּוּ מְאֹד מְכַל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה" (במדבר יב, ג). הוא היה סמל הענווה. כבר הסברנו בעבר אודות ענוותנותו של משה, אך חשוב שנחזור על הדברים באשר הם נוגעים לנושא שלנו. כי נשאלת השאלה, האם באמת יתכן שמשה רבינו ראה את עצמו כנחות לעומת אחרים? האם הוא לא ידע שהוא אדון הנביאים? האם הוא לא ידע שלעולם ועד לא יהיה נביא שישווה אליו? הלא זה כתוב בתורה: "וְלֹא קָם נְבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה" (דברים לד, י).

אנחנו מציירים את האיש העניו כאדם בעל אופי חלש, עם רגשות נחיתות, אחד שחושב שהוא פחות מכולם. אבל הנה לנו אדם שבוודאי היה מודע למעלותיו על פני אחרים, שהרי כך כתוב בתורה - התורה שאותה הוריד עבור עם ישראל. המילים הללו חקוקות באותיות זוהרות בתורתנו הנצחית, על מנת שכולם ילמדו ויידעו, לנצח נצחים, שלא קם עוד כמשה בישראל. כיצד היה זה אפשרי עבור משה להיות עניו?

'ענווה' של שוורים

ניתן להבין אפוא שטבעה של ענוותנותו של משה לא היה כמו של אדם שמשכנע את עצמו שהוא לא שווה כלום, ומכריח את עצמו לחשוב: "איני אדם חשוב". לא. זו ענווה של שור. לפעמים, כשעוברים באזורים כפריים, ניתן לראות ילד קטן המוביל שור ענק ממדים. השור הזה מכניע את עצמו בפני הילד. הוא אמנם מסוגל לרמוס את הילד הקטן, אלא שהוא אינו מודע לכוחותיו. הוא בהמה. לא על זה מדובר כאן.

משה רבינו ידע גם ידע מיהו. אלא שהוא לימד את עצמו לא להיכנע ליצר הרע המנסה ללא הרף לדחוף קדימה את ה'אגו'. ה'משה' האמיתי אכן היה אדם שכמותו לא קם ולא יקום עוד. אך מכאן, הדרך קצרה ליצירת 'משה' נוסף, 'משה' כוזב, 'משה' אשר נתפס בעיני עצמו כדמות הראויה למילוי רצונותיה, להערצה, לשליטה. דמות שראוי שיתבטלו אליה כל הסובבים אותה. תדמית אשר הוא עצמו יסגוד לה, ויצפה כך גם מאחרים. זהו

מתקפל כלל בפני הרוח, נשבר לבסוף אל מול סופת ההוריקן.

זהו משל שהגמרא ממשילה, לאדם שמסוגל להקריב, שמתכופף ומתקפל אנה ואנה. אדם כזה יחזיק מעמד בחיים. הוא יחיה חיים ארוכים. אין כל ספק שמי שמוכן להתכופף ומסכים להידחף אנה ואנה, הוא זה שיחזיק מעמד, הוא זה שיצליח.

המפסיד הגדול

אבל לא על זה אנחנו מדברים כאן. כי אדם שעושה כן ללא כוונה להקריב קרבן לה', יתכן והוא יצליח בעולם הזה, אבל הוא מפסיד את הדבר החשוב ביותר; הוא מוותר על הגדולה בעולם הבא. רק מי שנוהג כן מתוך כוונה שהוא עומד בפני ה', שהוא מקריב את ה'אגו' שלו עבורו יתברך, זוהי כבר מדרגת שלמות שונה לחלוטין, מדרגה שאין דומה לה.

לא חבל? יש כל כך הרבה אנשים נחמדים בעולם, שלימדו את עצמם להקריב את ה'אגו' שלהם באמצעות שתיקה. יש אמהות שהיו רוצות לקנות לעצמן משהו, אבל הן היו צריכות להקריב את רצונן למען השלום-בית שלהם. או אולי היא ביקשה לרכוש לעצמה שמלה חדשה, אבל היא הקריבה את רצונה בגלל שהיא היתה צריכה לקנות לילדים נעלים חדשות.

נשים רבות לימדו את עצמן לשתוק; היא יודעת שאין דרך אחרת להתמודד עם בעל קשה. יש בעלים שלמדו להיות סבלניים. הוא לימד את עצמו להימנע ממריבות עם אשה עצבנית ורגשנית. כך גם במשרד - יש לקוחות מסוימים שצריך לטפל בהם בכפפות משי, וכך הוא למד להקריב את ה'אגו' שלו. גם אם הלקוח פוגע בו, מה אפשר לעשות? הוא רוצה להשלים את העסקה, אז הוא לימד את עצמו להקריב את ה'אגו'.

אבל לא על זה אנחנו מדברים. מה שאנשים אלו עושים זה להקריב את הרצון שלהם למען הפרנסה, שלום בית או ילדים שמחים. נפלא! אבל אנחנו מדברים על הקרבה למען מטרה הרבה יותר גדולה; אנחנו מדברים על הקרבת קרבן לה'. לא חבל שהשלמות הגדולה הזו מבוזזת, ואינה מיושמת כדי להקריב קרבן לה'?

חיזוק הרוח

הקרבן של 'רוח נשברה' - הוא הקרבן המובחר ביותר. כפי שכבר הוסבר - הכוונה אינה שהרוח האמיתית שבורה, אלא הרוח הכוזבת. כאשר אח או אחות, אבא או אמא, בן זוג או שכן, מקריב את הרוח הכוזבת לה' על גבי המזבח, הרוח האמיתית הופכת לחזקה יותר מתמיד. הרוח האמיתית, זו שחזקה דיה כדי להתגבר על הפיתוי הכוזב, על ה'אגו' הכוזב שדוחף אותך לענות תשובה ניצחת, 'לקדם את עצמך ולעמוד על שלך', להיות 'המנצח' - מתחזקת עוד ועוד. ולכן, גם מי שאינו עומד במדריגה כל הכרה כל כך ברורה בהשי"ת עד שממילא ה'אגו' הכוזב מתנדף, יכול להעלות את עצמו דרגה אחרי דרגה לקראת ההכרה הזו בכל פעם שהוא מקריב את ה'אגו' שלו מתוך כוונה זו - להקריב את הקרבן הנעלה הזה להשי"ת. וכך,

אותו כמצבת זכרון עולמים של אדם שחי חיי הצלחה בעולם.

"מעלה עליו הכתוב כאילו כבדו לקב"ה בשמי עולמים, העולם הזה והעולם הבא". כשה'אגו' האמיתי של האדם מוכן לוותר, כשהוא מסכים לשחוט את הציור הדמיוני של ה'אגו' שלו, מכח הכרה מוחשית בה', אזי האישיות האמיתית שלו קונה שלמות כל כך מפוארת, שהיא תישאר כמצבת זיכרון בשני העולמות, ונשמתו תחשב ככבוד נצחי לקב"ה.

אכן, מה שאנחנו רואים מכאן הוא, שכל הגדולה הזו שאותה יכולים אנו להשיג, תלויה בתנאי אחד ויחיד: שעושים את זה לשם שמים. כאמור, זהו קרבן לה'. אדם מקריב את ה'אגו' שלו מתוך הכרה שהוא עומד לפני ה'. לא מדובר ב'הקרבה' בלבד, אלא בקרבן - קרבן לה'. אנחנו נצליח בזה כאשר נדע מה אנחנו מנסים להשיג! כאשר ידע האדם כי בכל פעם שהוא מקריב את ה'אגו' שלו, הוא מקריב בזה קרבן לה'.

איזהו חסיד

ולכן הפסוק מכנה את האנשים הללו שזוכים את יצרם בשם "חֲסִידָיו". 'חֲסִיד' הוא אדם שעושה חסד, ומוכן לעשות לפניו משורת הדין כדי להתחסד. מדוע אם כן כתוב בפסוק 'חֲסִידָיו' - החסידים שלו - של הקב"ה? לכאורה היה צריך להיות כתוב רק 'חֲסִידים'. מדוע מייחסים אותם לה'?

התשובה היא, שהפסוק מדגיש שלא מספיק שהאדם יתחסד ויהיה מוכן לוותר על ה'אגו' שלו, אלא עליו לעשות זאת למען השי"ת. אדם שנוהג בחסד רק בגלל שכך משתלם לו לנהוג, הוא אינו בכלל 'חֲסִידָיו'. הוא מתחסד כי זה טוב לעסקים ולבריאות, ומביא הצלחה לנישואיו ולכל חייו, אבל לא זו ההצלחה שעליה אנחנו מדברים.

אל תבינו אותי לא נכון. הקרבת ה'אגו' אכן תשיג את כל הדברים שמניתי - אין כל ספק בכך. לא רק שהאדם יצליח יותר, אלא שהוא גם יהיה מאושר יותר. האדם אוכל את פירותיה של דרך זו בעולם הזה, כי אנשים שנכנעים תמיד ל'אגו' הכוזב, תמיד מכניסים את עצמם לצרות. הם תמיד מרגישים אומללים ובלתי מרוצים. אדם שלומד לבלוע את הכבוד המדומה שלו ולשחוט את יצרו הרע, הוא אדם שחי חיי הצלחה.

בין קנה לארז

מי שנוהג כן - הוא זה שיחזיק מעמד בעולם הזה. הגמרא אומרת "לעולם יהא אדם רך כקנה ואל יהא קשה כארז" (תענית כ, א). הקנה הוא צמח רך, שמתקפל כאשר הרוח נושבת. הארז לעומתו מסרב לזוז מהמקום; הוא חזק ואיתן, ואינו מתקפל כלל. אולם כאשר מגיעה סופת הוריקן, היא מותירה אחריה עץ ארז עקור ממקומו, וקנה רך שעדיין ניצב על עומדו.

ההבדל ביניהם הוא, שהקנה הרך נע עם הרוח. הוא מתכופף כשדוחפים אותו לשם, ואז שוב כאשר הוא נדחף לכיוון השני, והוא אינו נשבר. עץ הארז לעומתו, שאינו

אמרתי מילים פוגעות? כמה פעמים נהגתי בחוסר נאמנות לא רק כלפי משפחתי, אלא אף כלפי הקב"ה? מי שאומר מילים פוגעות, נוהג בחוסר נאמנות. פעמים רבות הורים מזניחים את טובת ילדיהם. פעמים רבות הבעל לא התחשב באשתו. פעמים רבות לא היה אכפת לה מרצונותיו, מהנוחות שלו, או מרגשותיו.

האם לא עברת שום עבירה היום? אמרת את כל פסוקי דזמרה, וחשבת על כל העניינים הגדולים הכלולים במילים של דוד המלך? בירכת בכוונה? קיבלת כל אדם בסבר פנים יפות? יש לך מחויבויות רבות, ו"אין צדיק בָּאָרֶץ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה טוֹב וְלֹא יִחָטָא". אף אחד אינו מתיימר להיות מושלם, גם לא הבעל גאוה הגדול ביותר.

כעס ותשובה

כיצד יתכן אפוא שאדם יתעלם מכל חטאי העבר, וינסה לקדם את ה'אגו' שלו? ולכן, מה עושה האיש הזה? לא רק שהוא זוכח את יצרו הרע - את נטיית ה'אגו', את האישיות שאומרת "אני רוצה לשלוט; לא אניח לפלוני להתחמק ממה שמגיע לו", אלא שהוא עושה זאת מתוך ההכרה שהוא רחוק מלהיות מושלם.

משה רבינו ידע שהוא רחוק מלהיות מושלם. איך אנחנו יכולים לומר מילים כאלו? כי הוא ידע מה הפירוש של 'שלמות'. משה רבינו חשב לעצמו: "מי אני שאגלה כעס כלפי מי שהמרה את פי? האם אני מושלם? הרי אני רק בן אדם. האם אני לא מכיר בחסרונות עצמי?"

ולכן, מי שזוכח את יצרו הרע, ומתוודה ואומר: "ריבוננו של עולם! אני יודע שאני חלש, אני לא יותר מבשר ודם שנתן לגחמות, רגשות, ושגיאות טיפשיות" - הוא זה שמביא קרבן מושלם לה'.

הוא מודה בפני ה' שהוא טעה. אתם שומעים? כשיש איזה ויכוח, ואתם מוכנים לוותר, להתעלם ולסלוח, ואומרים לה': "אני רואה שאני לא לגמרי צודק. אני אף פעם לא צודק לגמרי - יש צדק כלשהו גם בצד השני" - זהו הקרבן שעליו מדבר רבי יהושע בן לוי.

הזדמנויות ביחסים בינאישיים

ברגע שנבין את הנושא הזה לאשורו, נתחיל לראות שיחסים בינאישיים - המגע עם אנשים סביבנו - היא ההזדמנות הגדולה שלנו להצליח וליצור מעצמנו כבוד קבוע להשי"ת בשני העולמות - העולם הזה והעולם הבא.

ההזדמנות הגדולה ביותר שלנו היא ההתמודדות עם בני אדם. זוהי הצלחתנו בעולם. אם נצליח להסתדר עם בני אדם בכך שנקריב את האישיות הכוזבת שלנו שאומרת לנו תמיד 'אנכי' - זה מה שחשוב, נהפוך לעובדי ה' מוצלחים.

בכל עיסוק עם בני המשפחה, עם האשה, השכנים, במגע עם אנשים בעולם העסקים, בקהילה, בבית הכנסת - עלינו להיות ערים לנוכחותו של השי"ת, ולנהוג בהכנעה ובשפלות רוח עם בני אדם. אדם כזה מביא קרבנות דרך קבע, ונחשב לו הדבר כאילו הקריב את כל הקרבנות כולם,

האישיות האמיתית מתחשלת וממשיכה להתקיים גם בעולם הבא.

זהו הלימוד הגדול שמלמד אותנו רבי יהושע בן לוי. היצר הרע - הוא ה'אני'. אבל זה יצר כוזב. זה לא באמת אתה. מי הוא ה'אתה' האמיתי? זה שלא עונה למי שפוגע בו. זה שמוותר. ה'אתה' האמיתי ישחט את התדמית הכוזבת של עצמך, שבה אתה חושב על עצמך כעל איזו אישיות אדירה, איזה 'נפוליאון' שמבקש לפסוע קדימה עם חרב שלופה ולטבוח באויביו. חיים כאלה הם כשלון. זהו ה'אנכי' מהסוג הלא נכון. כאשר אדם מקריב את ה'אנכי' הזה, אזי האישיות האמיתית שלו הופכת להרבה יותר מוצלחת; וזו הסיבה שלמענה באנו לעולם.

ג' - וידוי על הקרבן

הוידוי

אני מבקש את תשומת ליבכם, כי ישנו מרכיב אחד נוסף שאסור לנו להתעלם ממנו. כעת נלמד על מדרגה עוד יותר גבוהה מזו שנידונה עד כה. אמנם זוהי מדרגה גבוהה יותר, אבל היא נכללת במידה זו שאותה אנחנו משתדלים לקנות - המידה של שפלות הרוח.

הבה נשוב ונלמד את המילים של רבי יהושע בן לוי, אותן ציטטנו בפתח דברינו: "כל הזוכח את יצרו ומתוודה עליו" - וידוי! זהו נושא שעליו טרם דיברנו. בנוסף לכך שהוא מוותר על האישיות הכוזבת שלו, על ה'אני' המדומה, הוא אף מתוודה בפני הקב"ה.

בואו ניקח את אותה הדוגמא שהבאנו לעיל. האשה נמצאת בבית; היא עייפה. היה לה יום קשה עם הילדים; והיום עוד לא נגמר, כך שהקושי ממשיך... והנה בעלה נכנס הביתה, כולו עצבני מההיתקלויות שהיו לו עם לקוחות ומתחרים, המעביד או העובד. הוא פותח את פיו הגדול, וחוטא נגד אשתו בדיבורו.

או מקרה הפוך, לא משנה. אולי אשתו אמרה לו שארוחת הערב תהיה מוכנה, כי הוא לא אכל כל היום, והיא שכחה, או שלא היה לה זמן להכין.

מגיע לי?

מה קורה עכשיו? קל לתאר לעצמנו מה יקרה באופן טבעי, אך הבה נדבר על מה שרבי יהושע בן לוי מלמד אותנו **שצריך** לקרות. לא רק שהצד השני מקריב את ה'אגו' שלו, אלא הוא גם מתוודה בליבו לה'. כשם שמי שמביא קרבן צריך לסמוך את ידיו עליו ולהתוודות על חטאיו, כך גם עושה זה ששותק ומקריב את יצרו כקרבן. בזה הוא לא רק "זוכח את יצרו", אלא גם "מתוודה עליו".

מה הפירוש שהוא מתוודה על קרבן היצר? הפירוש הוא כך. הוא חושב לעצמו: "האם מגיע לי להיות המנצח בכל קטטה? הרי גם אני נהגתי שלא כשורה פעמים רבות. האם אני לא הבטחתי לעשות משהו ואז שכחתי מזה לגמרי? הרי זה קרה פעמים רבות. האמנם מעודי לא

אומר לקב"ה: "ריבוננו של עולם, לא ביקשת ממני שום קרבן, אלא רק לעבוד בשמחה ובטוב לבב".

מהו 'טוב לבב'? מהו הלב שבו הקב"ה חפץ יותר מכל?

הוא ממשיך: "לב נשבר ממונה טהורה, זבחי אלקים רוח נשברה". לב נשבר הוא מובחר יותר ממונה טהורה, והקרבתו לה' הן רוח נשברה. ואשר על כן, "מזבח אבנה בשבון לבי, ואשברה אף רוחי בקרבי".

אתה רוצה לבנות מזבח עבור הקב"ה? אתה מעוניין להקריב את הקרבן המובחר ביותר? זו הדרך - ללמוד כיצד לשבור את הרצונות עבור עבודת ה'. זה לא קל. לא, זה לא תמיד קל, אבל דברים טובים לא באים בקלות.

"אני מדבר אל עצמי"

אני רוצה לומר לכם משהו; אני מבקש להתוודות בפניכם. אני מטיף לכם את הדברים הללו לא בגלל שאני מעוניין להטיף לכם - האמת היא שכל מה שאני רוצה זה לדבר לעצמי. אלא שאם אנשים באים להקשיב לי, אני מוכרח לדבר, ואם אדבר כל הערב על הנושא הזה, אזי אולי גם אני אשמע משהו מהדברים; יתכן ואני אדבר קצת לעצמי גם כן. אז אני מדבר לעצמי, אלא שאני מאפשר לכם להקשיב בעוד אני מדבר לעצמי.

וזו כל התכלית של הענין הזה - שבאמצעות דיבור ושמיעה, ובכך אנחנו מנסים לקרב את עצמנו קצת יותר לדעה הזו שאותה מבקש מאיתנו הקב"ה. אנחנו מתקרבים לשאיפה הגדולה של שפלות הרוח בפני הקב"ה, שאותה נוכל לקנות על ידי הקרבת ה'אגו' הכוזב שלנו על מזבח ה'. לכן כדאי להקשיב לרעיונות הללו מופעם לפעם, ואף לחזור עליהם. כדאי לכם להשמיע את הקלטת הזו שוב ושוב. שהרעיונות יחלחלו לראש. זה שווה את המאמצים שנשקיע בזה, כי אדם כזה זוכה לקירבה הגדולה ביותר לה'.

וככל שנלמד לעשות את זה יותר, כך נצליח להיות שמחים ובריאים בעולם הזה; אבל כל זה כאין וכאפס לעומת היצירה הנצחית שאנחנו יוצרים. ככל שהאדם בונה בליבו את המזבח הזה, ומקריב עליו את ה'אגו' שלו, כך יגדל כבודו בעיני ה'. הקב"ה מסתכל עליו כעל מי שעבד אותו בדרך אמיתית ואדירה, והוא ייזכר לעד בשני העולמות!

שבת שלום ומבורך!

בואו נהיה מעשיים

להתגבר על ה'אגו'

בכל אחת מתפילות העמידה, אנחנו מבקשים מהקב"ה סייעתא דשמיא להצליח בעבודת השלמות הזו, שחשובה כהקרבת כל הקרבנות כולם, ומתפללים: "ונפשי כעפר לכל תהיה" - שה'אגו' הכוזב יהיה כמו עפר שעליו כולם דורכים. השבוע, מדי יום בתפילת שחרית, נעצור בלי נדר למשך שלושים שניות ונתרכז במילים שאמרנו, ונקבל על עצמנו לשחוט את ה'אגו' הכוזב שלוש פעמים היום, בכך שנשתוק ולא נענה.

כי קרבן הענווה, לא רק שהוא הקרבן החשוב מכל, אלא הוא קרבן שזמין עבורנו תמיד.

ההזדמנויות לזכות, לחיות חיים של הקרבת קרבנות וכיבוד השי"ת, ללא כל עלות, זמינות בכל עת: לא לענות, לבלוע את הגאווה העצמית ולפנות את הדרך לשני ולשחוט את ה'אגו' שמנסה תמיד להכשיל אותנו.

תחרות עסקית בשבת

ניקח לדוגמא יהודי שיש לו מתחרה, שגם הוא יהודי שומר תורה ומצוות. הוא כועס עליו, כי הוא מאבד לקוחות לטובת חבירו. גם אם הוא לא כועס, זה מפריע לו ומכרסם בליבו. ובכל זאת, כשהוא עובר על יד המתחרה שלו ברחוב בשבת, הוא מאחל לו "גוט שאבעס!" חם ולבבי.

זה לא קל. לראות מתחרה שמצליח על חשבונך זה דבר כואב. אבל אתה זוכר את הנושא הזה; אתה זוכר שאתה עומד בפני ה', וכי הוא ממתין לקרבן שלך. ואתה גם מתוודה. "האם תמיד נהגתי ביושר במסגרת עסקי? האם אף פעם לא הקלתי שלא כדין? הם אני מדקדק בהלכות 'חושן משפט' בכל העסקאות שלי? האם אני נותן צדקה כפי שראוי לי? חטאתי לה'!"

אתה מקריב אפוא את ה'אגו' ואומר: "הלוואי שהאיש הזה יתעשר עוד ועוד. כמובן שגם אני רוצה להתעשר, אבל אני מאחל יותר עבורו. אני מאחל לו חיים ארוכים. שיהנה מהצ'ולנט שלו היום. שיתענג משינת השבת שלו. אני מאחל לו את כל הדברים הטובים".

"הו", אומר הקב"ה, "אתה שוחט את ה'אגו'? זה מה שרציתי ממך! ואתה עושה את זה לכבודי!"

ולכן אומר הקב"ה שהוא "מעלה עליו כאילו כיבדני" - האיש הזה כיבד אותי. לא רק שהוא מכבד אותי בעולם הזה, בכך שהוא מראה שהוא מכיר בנוכחותי, אלא הוא מכבד אותי בשני העולמות.

תכנית יפיפיה

זוהי תכנית יפיפיה, אם האדם יזכור אותה, אפילו רק קצת, מפעם לפעם. מדי פעם קבל על עצמך לא לענות. לא קיבלת מה שרצית? מישוה עקף אותך בתור? מישוה החנה את הרכב במקום החניה שלך? וכעת ה'אנכי' שלך מתגבר - תבלע את הכבוד הכוזב הזה. שחט את היצר הרע בפעם הזאת. זהו קרבן מובחר. ואם תוסיף עוד מחשבה אחת, שאתה עושה את זה לשם שמים, אתה מקריב את הקרבן הזה למען כבוד ה' יתברך - זוהי ההצלחה האמיתית בחיים.

אין הכוונה שצריך להיכנע לדעות כוזבות - לא! אם יש אדם שהוא אויב של התורה ח"ו, אסור לך להיכנע אליו. אבל בין היהודים שומרי התורה, יש מדי יום כל כך הרבה הזדמנויות שבהן עלינו להתעסק עם אנשים לא קלים, וזו מתנה נפלאה ביותר שה' נותן לך כדי להשיג שלמות.

מזבח שברון הלב

אני רוצה לסיים בקטע קצר מתוך 'שיר היחוד' (יום ראשון). הוא מדבר שם על תשוקתו לעבוד את ה'. הוא

אך ורק רצון ה', הם רוצים לעשות אך ורק את הדבר הנכון, הם הופכים ל'שקופים', הם בכלל לא קיימים. כך היה אצל גדולי אומתנו מאז ומעולם - הם הרגישו שהם אינם כלום, ולכן הם לא היו מחיצה בינינו לבין בוראנו. בימים עברו, כאשר גדולי התורה היו מנהיגי העם, לא היתה מחיצה בינינו לבין השי"ת, וה' לבדו הוא זה שמלך עלינו.

זאת אמורה אפוא להיות המדיניות של כל מי ששכל בקדקדו. מי שמעוניין שהממשל שלו יצליח, חייב לקבל את המדיניות מאת חכמי התורה.

ולא רק בארץ ישראל. כך הייתי מייעץ גם לנשיא החדש שלנו, ג'ורג' בוש (האב), על אף שכמובן אין לו מספיק שכל כדי להבין זאת. אבל לפחות יש לו יותר שכל מהשוטה הזה, דוקאקיס [שהתמודד מול בוש בבחירות לנשיאות ארה"ב בשנת תשמ"ט] - בכך אין כל ספק. אני אומר לכם שעלינו לברך 'הגומל' על כך שדוקאקיס לא ניצח בבחירות, כי אם הוא היה מנצח, משמעות הדבר היתה שה-ACLU (האיגוד האמריקאי לחירויות אזרחיות) היו נכנסים לבית הלבן.

אבל אפילו בוש - מה הוא בסך הכל? האם יש לו את השכל לקבל החלטות? הוא היה צריך לכנס יחד את גדולי ישראל - בצורה חשאית כמובן, כדי לא להרגיז את הגויים - ולומר להם: "רבותי, אנא התוו עבורי את המדיניות הנכונה". הם גם היו עוזרים לו לגבור על הקונגרס שנשלט על ידי הדמוקרטים. יש דרכים לעשות זאת, וחכמי התורה היו מצליחים בכך.

ברגע זה אני יכול למנות בפניכם רשימה של חכמי התורה, והיא תכלול את עולם התורה כולו, על כל גווניו; ואין ספק שהם היו חושבים על רעיונות מעולים ומתווים מדיניות מצוינת, שהיתה מסייעת לממשל בוש להצליח. אבל מה לעשות? בוש לא מעוניין בעצות שלי.

אבל אפילו בוש - מה הוא בסך הכל? האם יש לו את השכל לקבל החלטות? הוא היה צריך לכנס יחד את גדולי ישראל - בצורה חשאית כמובן, כדי לא להרגיז את הגויים - ולומר להם: "רבותי, אנא התוו עבורי את המדיניות הנכונה". הם גם היו עוזרים לו לגבור על הקונגרס שנשלט על ידי הדמוקרטים. יש דרכים לעשות זאת, וחכמי התורה היו מצליחים בכך.

ברגע זה אני יכול למנות בפניכם רשימה של חכמי התורה, והיא תכלול את עולם התורה כולו, על כל גווניו; ואין ספק שהם היו חושבים על רעיונות מעולים ומתווים מדיניות מצוינת, שהיתה מסייעת לממשל בוש להצליח. אבל מה לעשות? בוש לא מעוניין בעצות שלי.

שאלה:

אילו היית נבחר לתפקיד ראש ממשלת ישראל, מה היתה המדיניות שלך?

תשובה:

הייתי מכנס יחד את כל חכמי התורה, ומבקש מהם: "אנא, התוו עבורי את המדיניות הנכונה", ומה שחכמי התורה היו אומרים לי, הייתי מבצע. אלא שצריך לדעת אילו חכמים לכנס יחד - וזה כבר סיפור אחר. הייתי מכנס את כל חכמי התורה, כי הם יודעים מה צריך לעשות ואיזו מדיניות צריך להנהיג בכל נושא וענין. יש להם ניסיון.

הגמרא מלאה בעצות טובות ובניסיון רב. הגמרא מלמדת אותנו איך להתנהל מול עשיו. היא מלמדת אותנו כיצד להתנהל מול אומות העולם, בערמה ובפקחות, ואיך לכבוש את ליבם. הגמרא מלמדת אותנו איך להתעסק עם הערבים. הגמרא מלאה בעצות. הש"ס הוא גדול ועצום, אלא שרבים לומדים רק את חלק ההלכה. חלק האגדה, שמהוה אחד חלקי שבע מהש"ס, מלא בחכמה, ומלמד אותנו איך להתמודד עם משימות ואתגרי החיים.

הייתי מכנס א"כ את חכמי התורה, שהיו שוקלים היטב את הנושאים השונים, ודנים עליהם בכובד ראש. הם היו חושבים והופכים בדברים במשך שבועות וחודשים, ולבסוף היו מעניקים את עצתם והדרכתם. לו היינו זוכים לממשלה כזו, זה היה הדבר הטוב ביותר עבור כולם.

על זה אנחנו מתפללים בכל יום בתפילת שמונה עשרה: "השיבה שופטינו כבראשונה ויועצינו כבתחילה, והסר ממנו יגון ואנחה". כל הצרות מתחילות מכך שהאנשים הלא נכונים הם אלו שמנהיגים אותנו - אנשים שאין להם כל זכות להעניק עצות לעם ישראל. הם בורים ורשעים, ומלבד זאת הם בהמות. וה'מנהיגים' הללו גורמים לנו כל כך הרבה צרות.

לכן מבקשים אנו מהשי"ת, "הסר ממנו יגון ואנחה" - השב לנו את מנהיגינו, את גדולי התורה, מנהיגי הדור. אמנם הם לא נביאים, אבל הם אלו שצריכים להנהיג אותנו. ואז, "ומלוך עלינו אתה ה' לבדך". מה הכוונה בזה? מה הפירוש שה' לבדו ימלוך עלינו? הפירוש הוא כך: הפוליטיקאים הם אנשים אגואיסטים ושאפתניים, שכל מה שמעניין אותם זה רק הכבוד שלהם. לא אכפת להם כלל מהעם; הם פועלים אך ורק למען המפלגה שלהם וההצלחה שלהם. משכך, הם מהווים מחיצה בינינו לבין השי"ת, ומסתירים את הקב"ה מעינינו. אולם כשהמנהיגים הם צדיקים ותלמידי חכמים, שכל מה שמעניין אותם הוא